

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inseerate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 4. julija 1902.

Politični oddelek.

Slovani v Cislitvanski.

Nemškimi strankam v Cislitvanski se, kakor znano, ni posrečilo, pridobiti spoštovanje Slovanov, a še najmanj se jim je posrečilo, slovanske stranke politično organizovati. Slovani se niso mogli nikdar ogreti za ustavno življenje in državne naloge. Vzrok za te prikazni leži jasno kot na dlani. Ljudski sloji niso našli zanimanja za ustavo, katero izrabljajo le gotovi krogi, ki pa ne prinaša ljudstvu posebnih koristi ali olajšav; temu nasprotno so Slovani v nemških strankah opazili veliko število manjših narodnih strank, katerih želje so mejile le na en cilj: s pomočjo ustave in uprave vse Slovane storiti nacionalno in politično mrtve.

Zakonodajstvo in uprava sta prenesli svoj delokrog na narodnostno polje in od zdaj je ostal narodnostni moment za cela desetletja bojni objekt strank. Nemške stranke lahko govore, ako povdarjajo, da so se potegovale za ustavno svobodo in svobodomiselnost, med tem, ko so Slovani skrbeli le za svojo narodnost in za svoje interese. Ne oziraje se na to, da je laž in da niso imele njihove, širšim slojem nerazumljive določbe, njihova, na posamezne kroge in posamezne pristaše omejena prostost za ustavni razvoj Slovanov nobene vrednosti, so nemške stranke stavile to ustavo in to svobodoumje v ospredje, ker sta jamčili za njihove narodnostne koristi. Dandanes jim je ista ustava, ista prostost in isto svobodoumje postranska stvar in oni ne morejo dovolj govoriti o narodnostnih pridobitvah.

Res, nemške stranke ne morejo Slovanom ničesar očitati, če zastavijo ti vse svoje moči v varstvo svojega jezika; oni so se branili, ko so Nemci že narodnostno napadali in so vrgli že jezikovno borbo

v široke sloje. Že po tem ni težko soditi, koliko resnice tiči v trditvi, da imajo Slovani v Cislitvanski le smisla za narodnost in ne za ustavno prostost in parlamentarične uredbe. Zgodovina „manjvrednih“ slovanskih plemen najde v tem ne manj zadeto in dobro premišljeno definicijo, ako nemške stranke vprašujejo, kako visoka je kulturna stopnja, katero so Slovani prinesli v javno življenje.

Ako pa se gleda le na narodnost, je borba za jezik znamenje nižje kulture in politične nezmožnosti; pristaši nemških strank se postavijo lahko na najnižjo stopinjo, ker počenjanje „Schulvereina“ in demonstriranje z gibanjem „Proč od Rima“ sta znak, da niso v zvezi z nikakimi političnimi ideali in ustavnimi prostostmi na državnih tleh.

Če pomislimo, da take izgrede provzročajo elementi, katerim je jezik v državnih institucijah zagotovljen, potem se vprašamo po pravici, kakšen obseg mora zavzeti boj Slovanov za zagotovljenje svojega jezika, da odbije nemški naval.

Ljubezen do materinega jezika je vsakemu narodu lastna. Da, lahko se reče, da je višja izobrazba vzrok narodnostnim stremljenjem, ki pri surovih narodih celo nič ali v drugi obliki nastopijo.

Če hočemo preiskovati, koliko smisla za svobodo in pravico imajo Cislitvanski Slovani, se moramo ozreti po drugih pripomočkih.

No, teh nam ne manjka; na pr. upeljava parlamentarnega regima je našla pri Slovanih tisto razumevanje kakor pri Nemcih, čeprav ne tistih simpatij. Čehi na pr. so se ostro po robu postavili tej ustavni obliki; vzrok temu pa ni tičal v nižji kulturi, ne v nasprotovanju konstitucionalizma v splošnem, temveč v opoziciji napram volilnemu redu, ki je bil izdelan na korist Nemcem, in je slovansko prebivalstvo ostalo poldrugo desetletje parlamentarnemu delovanju ob strani. Ravno to dejstvo pa, da ima tak narod toliko

politične discipline in je pripravljen, toliko žrtvovati, dokazuje, koliko kulturno stopinjo zavzema.

Nemške stranke naj poskusijo namesto državno-zborske obstrukcije opozicijo s tem, da jih ne bode v državni zbor in potem bodo videle, koliko požrtvovalnosti bo to od njihove kulture zahtevalo. Slovani so ves ta dolgi čas delovali pri volitvah, na shodih, v društvih in časnikih. Bojevali so se z lastno močjo in stali so na lastnih nogah

Slovansko časopisje je izraslo iz naroda in je z njim združeno.

Nemško časopisje pa je izrodek raznih nemških strank, katerim je prišlo na pomoč še židovstvo. Vrh tega so nemške stranke podale roko še Mažarom in Italijanom, katere so podpirali proti Slovanom.

Na polju znanstva ni nemški živelj v Avstriji dospel visoko, ker mora dunajsko naučno ministrstvo iskati po vsem nemškem cesarstvu, da je v stanu popolniti vseučiliška mesta. Vse te prikazni govore jasno dovolj zoper one, ki nosijo v poštev duševno premoč Nemcev, ker dejstva govore nasprotno.

Nemške stranke stoje le za nemško državo ob Donavi na straži in s strahom gledajo, kako se Slovani pripravljajo, da v Cislitvaniji vzamejo v roke politično žezlo, ki jim pristoja. „Dom.“

Politični pregled.

Notranji položaj. — Sedaj je sicer čas počitnic, čas, v katerem navadno počiva vse politično delo, toda pri nas je letos drugače. Politični položaj je jako negotov in to vsled nasprotja mej Cislitvansko in mej nagodbo. To nasprotje se je tako poostrilo, da je prenehalo celo osebno občevanje mej Cislitvanskim ministrskim predsednikom Körberjem in mej ogrskim ministrskim predsednikom Szellom. Da, avstrijsko ministrstvo se je celo odločilo, naznaniti ogrski vladi, da hoče trgovinske pogodbe odpovedati, kar je Madjare silno razkačilo. Sedaj je cesar posegel vmes. V ponedeljek se je vršil na Dunaju kronski svet, kateremu je predsedoval cesar sam. Udeležila sta se ga ministrska predsednika Körber in Szell, mimo njiju pa tudi minister zunanjih del grof Goluchowski. Udeležba grofa Goluchowskega izpričuje, da se zadevi o nagodbi pripisuje največja važnost. Pozitivnega uspeha glede nagodbe pa to posvetovanje ni imelo. Zatrjuje se, da je imela seja samo informativen namen. Šlo se je za to, pojasniti cesarju, v čem se dunajska in peštanska vlada ne moreta sporazumeti in da se zopet omogoči osebno občevanje mej Körberjem in Szellom. Čuje se, da se bodo sedaj pogajanja mej vladama nadaljevala. Ako bi se Körber in Szell ne mogla porazumeti — kar je skoraj gotovo — pojdeti potem v Ischl, da izreče cesar končno besedo.

Trozveza — obnovljena. — Pred nekaj dnevi je bilo oficijalno razglašeno, da je trozveza — aliančna pogodba mej Avstrijo, Nemčijo in Italijo — podaljšana in da se je ta pogodba že podpisala. Nemški listi so radi tega udarili na veliki boben, ali to bobnanje ni napravilo nikakega utisa, zlasti ne v tistih dveh državah, proti katerima je trozveza naperjena, namreč v Rusiji in v Franciji. Ruski in francoski listi so bili soglasni v sodbi, da trozveza nima več tistega pomena, kakor ga je imela nekaj. „Novoe Vremja“ je trozvezo celo označila kot kompleks kompromisov mej prizadetimi tremi

monarhijami, kateri kompromisi pa ne zaslužijo več imena alianca.

Deželni zbori, ki sedaj zborujejo, se bavijo doslej le bolj s svojimi deželnimi zadevami in se še niso lotili vprašanj večje politične važnosti.

Bolgarska. — Ni še gotovo, če se izpolni želja bolgarskega kneza, pridobiti si kraljevsko krono. Prvi korak k temu je vsekako storjen. Dasi stoji Bolgarska pod turško suvereniteto in je bolgarski knez vasal turškega sultana ter kot tak ne sme imeti svojih diplomatičnih zastopnikov pri drugih vladah, je Rusija privolila, da bo imela Bolgarska v Petrogradu svojega poslanika. To ni brez pomena glede želje Bolgarov, da postane njih država samostojno kraljestvo. Mej Rusijo in Bolgarsko je bila sedaj tudi sklenjena vojna konvencija. Po tej garantira Rusija Bolgarski obstanek in njen teritorij, ter ji pojde o slučaju nevarnosti s celo svojo armado na pomoč, nasprotno pa pojde Bolgarska s celo svojo armado na pomoč Rusiji, ako bi bila ta zapletena v kako vojno.

Francija. — Novo ministrstvo je začelo z veliko energijo izvrševati proti kongregacijam naperjeni zakon. Naravno je, da vlada vsied tega v vodilnih krogih katoliške cerkve velika nevolja, resnici na ljubo pa se mora priznati, da je na francoskem mej neredovniškimi duhovniki mnogo taci, ki simpatizirajo z vlado.

Angleška. — Kralj Edvard je nevarno obolel. Bil je v smrtni nevarnosti, a operacija mu je otela življenje. Oficijalno se razglašja, da se mu je zdravje obrnilo na bolje in da okreva, a čujejo se tudi glasovi, da je to le navidezno in da kralju ni več pomoči. Vsled kraljeve bolezn se je moralo kronanje odložiti. Sedaj se razglašja, da se bo kronanje vršilo jeseni in sicer meseca oktobra, seveda če bo kralj zdrav. Po listih se kolportira „prorokovanje“, da kralj Edvard ne bo nikdar kronan . . .

Ameriška preobjestnost.

Severna Amerika čedalje bolj izteza roke po celem svetu. Pravzaprav se godi to pod drugim naslovom. V Evropi stoji German v podobi Nemca, v Ameriki pa v podobi Yankee-ja, ter si podajata roki v pangermansko zvezo, katera naj preplavi s svetovnim nadvladjem Ameriko in Evropo, dočim si hoče prisvojiti Anglija Afriko in Južno Azijo. Nameni, svet pangermaniti, niso več prazne sanje, marveč je resnica. Čujmo, kako se za to delo pripravlja Amerika, v kateri — zlasti vsled zveze z Nemčijo — čedalje bolj prevladuje nemški element.

Pierpont Morgan je ustvaril orjaško severoameriško železniško zvezo (trust) in za tem prekomorski kartel mej dvema severoameriškima, mej tremi angleškimi in dvema belgijskima parobrodnicima družbama, katere je zastopal Pirrie.

V zvezo s tem severoameriškim in angleškim sindikatom ste stopili tudi obe nemški parobrodni družbi in sicer Hamburško-ameriška črta in severonemški Lloyd v Bremenu. Morganov prekomorski trust razpolaga s kapitalom od 816 milijonov kron in 377 parniki z 2,135.000 ton obtežja. Tem načinom